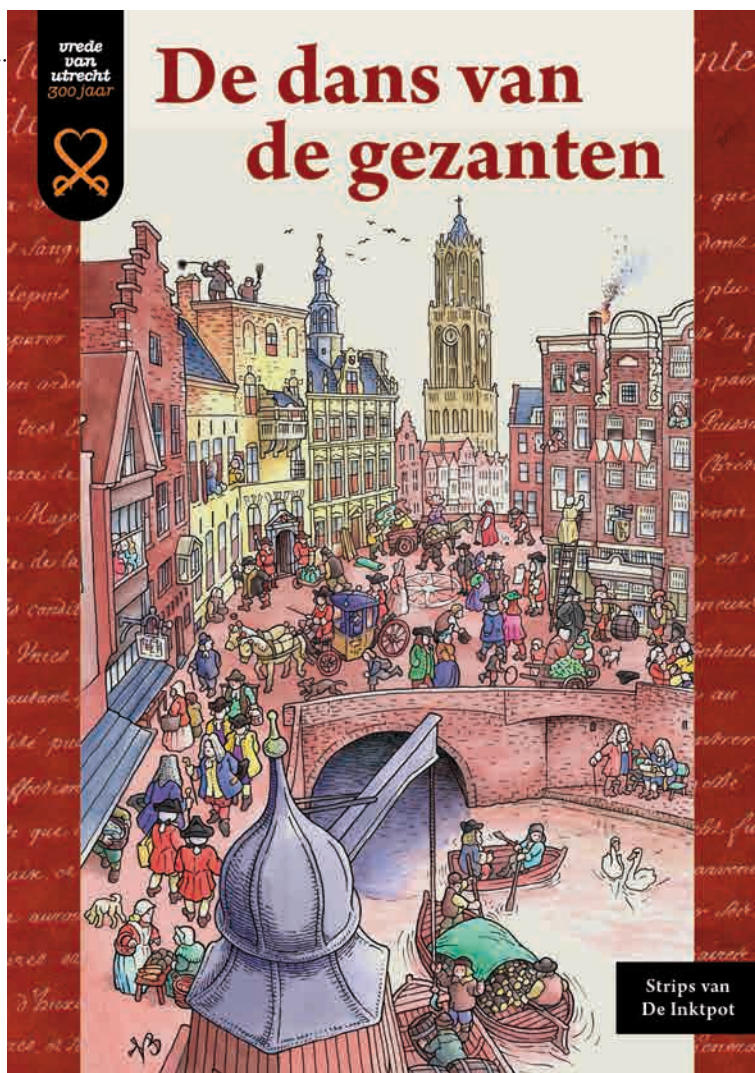




**De dans van de gezanten.
Vrede van Utrecht 300 jaar
Niels Bongers (red.)**

Stichting De Inktpot, Utrecht 2013,
32 blz., € 3,95

2013 is een jaar met veel feesten en herdenkingen. Zo ook driehonderd jaar Vrede van Utrecht. De gemeente Utrecht heeft van alles gedaan om dat onder de aandacht te brengen, maar sneeuwde een beetje onder in al het Oranjegeweld.

Eén van de projecten was een stripboek door het Utrechtse collectief De Inktpot. *De dans van de gezanten* is een bonte verzameling en een historisch verantwoorde collectie korte strips geworden, die de eerste echte vredesbesprekingen tussen meer staten op inzichtelijke wijze uitlegt. De veertien auteurs van de één tot drie pagina's lange strips in *De dans van de gezanten* richten zich op de gebeurtenissen in Utrecht. Dat is

zowel de kracht als de zwakte van het boek. Wat er in Utrecht heeft plaatsgevonden – gedoe rond onderhandelingsposities, de feesten om de gezanten te vermaken, incidenten, roddels, etc. – wordt helder verbeeld. Waarom deze vrede noodzakelijk was en wat de gevolgen waren, dat komt summier in de inleidende tekst aan bod. De inkadering van de vrede moet dus elders worden gezocht. Dat er veertien auteurs aan meewerkten, impliceert nogal uiteenlopende stijlen. Dat is niet storend. Redacteur (en stripmaker) Niels Bongers heeft uitstekend werk verricht door de verhaaltjes goed op elkaar af te stemmen, terwijl het Utrechts Archief zorg heeft gedragen voor de historische correctheid. Het boek is zowel in het Nederlands als in het Engels uitgegeven.

Ger Jan Onrust

**Rembrandt
Typex**

Oog & Blik / De Bezige Bij,
Amsterdam 2013, 240 blz., € 29,90

Een twee minuten durende reportage op het nieuws van acht uur, acht pagina's in het *Volkskrant Magazine*, juichende besprekingen. Nog nooit heeft een Nederlandse (historische) strip zo veel *prime time* aandacht gegenereerd. Het is dan ook niet niks, de fraaie, grappige, informatieve en historisch wat speculerende strip die Typex – de auteur wil niet anders gekend worden – heeft gemaakt. Het is niet moeilijk om te voorspellen dat *Rembrandt* stripprijzen zal winnen en misschien ook wel wat nominaties buiten de stripgemeenschap in de wacht zal slepen. Typex heeft zich gefocust op het leven van Rembrandt, maar dan vooral op het wat meer scabreuze deel van zijn leven. De hoofdstukken zijn genoemd naar personen die belangrijk voor Rembrandt zijn geweest. Prachtig is hoe Typex schilderijen en etsen van Rembrandt verwerkt in zijn tekeningen. Hij heeft zich geweldig ingeleefd in het Amsterdam van de Gouden Eeuw. De tekeningen, soms sterk ingezoomd, dan weer massascènes, hebben grote zeggingskracht. Het manische karakter van Rembrandt spat regelmatig van de pagina's af. Een voorbeeld van hoe Typex te



werk is gegaan: Geertje Dircx is lange tijd genegeerd in de *mainstream* Rembrandtstudies. Er lag een korte monografie van kunsthistoricus Dirk Vis. Typex pakt het verhaal van de volkse huismeid Dirkje, laat, zoals Vis dat beschrijft, Rembrandt een relatie met haar krijgen en haar ook weer – zonder scrupules – vallen, als hem dat zo uitkomt. Rembrandt is in deze *graphic novel* de immorele, geniale geldverkwister, die hij waarschijnlijk geweest is. *Rembrandt* wil geen historisch verantwoorde stripbiografie zijn. Het is wel een magnifiek historisch beeldverhaal.

Ger Jan Onrust

Turbulent Turkije. Europese of Aziatische tijger?

Dirk Rochtus

Uitgeverij Pelckmans, Kalmthout
2011, 188 blz., € 18,50

Dirk Rochtus heeft het voorrecht gehad Turkije te leren kennen door er rond te reizen, gastcolleges te geven en vriendschappelijke contacten met verschillende Turkse wetenschappers te onderhouden. Hierdoor is hij in staat ons een uniek kijkje in de keuken van het huidige Turkije te geven, dat hard op weg is een van de belangrijkste spelers in het Midden-Oosten te worden. De huidige burgeroorlog in Syrië lijkt deze positie alleen maar te versterken. Toch is Turkije altijd een buitenbeentje in het Midden-Oosten geweest. Het gebied was tot 1453 het centrum van het Oost-Romeinse of Byzantijnse Rijk en het is derhalve gedurende eeuwen

grotendeels christelijk gebleven, in tegenstelling tot de rest van het Midden-Oosten. Enkele eeuwen later werd het opnieuw toonaangevend door de opkomst van het Ottomaanse Rijk. Na het uiteenvallen van dit immense rijk werd in 1923 de seculiere staat Turkije door Mustafa Kemal Atatürk opgericht. Turkije wilde aan het begin van de vorige eeuw graag bij Europa horen, want dat betekende vooruitgang en economische groei. Daarnaast hadden de Turkse nationalisten een land voor ogen dat bestemd was voor alle inwoners die de islam als religie hadden. Tijdens het uiteenvallen van het Ottomaanse Rijk hadden verschillende minderheden, zoals bijvoorbeeld de Grieken en Roemenen zich losgemaakt en waren onafhankelijk geworden. Dat steeds kleiner wordende gebied ervoeren de Turken als een traumatische ervaring, waardoor de Koerden bijvoorbeeld tot op de dag van vandaag geen toestemming hebben gekregen om een eigen staat op te richten. De tegenstelling tussen het Turkse leger (dat fel aanhanger is van de seculiere staat) en de religieuze AKP van premier Erdogan (die de sharia weer gedeeltelijk zou willen invoeren) komt hierdoor in een ander licht te staan. Beide partijen zijn vooral gericht op de Turkse identiteit en tegen minderheden of landen die aanspraak menen te maken op Turks grondgebied. Er is daarnaast geen ruimte om fouten te erkennen die tijdens de oprichting van de Republiek Turkije of daarna zijn gemaakt, waardoor er geen verwerking van het verleden mogelijk is. Rochtus vergelijkt hierbij de Holocaust (waarbij het Duitse volk alle schuld op zich nam) met de Turkse genocide op de Armeense christelijke minderheid, die nog steeds niet in het openbare leven in hedendaags Turkije besproken mag worden.



De eerste drie hoofdstukken gaan over de geschiedenis van Turkije, waarbij de nadruk ligt op de ontwikkeling van de Turkse staat aan het begin van de twintigste eeuw tot de hedendaagse politieke gebeurtenissen. Vervolgens wordt de historische relatie met de verschillende minderheden beschreven: allereerst de achtergronden van de Armeense genocide, vervolgens de verjaging en uitruil van de Grieken en tot slot de Turkse politiek ten aanzien van de Koerden. In de latere hoofdstukken beschrijft Rochtus de omgang met de verschillende buurlanden, zoals Israël, Noord-Irak, Armenië met Nagorno-Karabach en Centraal-Azië. Tot slot geeft de auteur zijn mening over de vraag of Turkije klaar is om toe te treden tot de Europese Unie. *Turbulent Turkije* bevat veel interessante achtergrondinformatie voor lezers die in de huidige ontwikkelingen in het Midden-Oosten zijn geïnteresseerd. Daarnaast is het natuurlijk een prima boek voor belangstellenden die meer willen weten over de geschiedenis van Turkije. Voor leerlingen is het boek vrij detaillistisch en het zou kunnen dat zij het rijke Vlaamse taalgebruik lastig vinden.

Joke Noordstrand ■